

та гною). В даному випадку йдеться про компенсовану землі енергію, адже за відсутності внесення органічних добрив ґрунт буде виснажуватися. Отже, для забезпечення раціонального використання земель, збереження і підвищення їх родючості, вимірювання їх участі у створенні продукції землеробства, необхідно збільшувати обсяги внесення органічних добрив та вести всебічний облік витрат на ці процеси.

Результати проведеного дослідження доводять, що виведені М. Руденком економіко-природничі засади використання земельного капіталу мають бути враховані при розробці методологічних і методичних положень всеохоплюючої облікової моделі оцінки результативності господарювання в сільському господарстві.

Список використаних джерел

1. Руденко М. Енергія прогресу. Київ: Журналіст України, 2008. 716 с.
2. Жук В. М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: монографія. Київ, 2009. 648 с.
3. Шевчук В. О. Активи як об'єкти обліку, контролю та аналізу: проблеми еколого-економічної ідентифікації та інтерпретації. *Облік і фінанси*. 2013. № 1 (59). С. 66–73.

УДК 330.83:502.2]:330.16

Пилипенко Любомир Миколайович,

*доктор економічних наук, доцент,
директор навчально-наукового інституту
адміністрування та післядипломної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»*

ФІЗИКО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ

Наслідки людського господарювання на планеті засвідчують хибність існуючих економічних доктрин суспільного розвитку. Політекономічні основи механізмів господарювання спровокували виснаження біосфери, вичерпання природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища і навіть незворотні процеси в порушенні екологічного балансу планети. Причина цього — не лише у ваді жадібності й ненаситності людської істоти, але й хибності багатьох парадигм політекономічного вчення — від невірної визначення джерела (субстанції) економічних благ і до

культу необмеженого споживання як основного стимулу економічного зростання. Необхідність докорінної (у самому фундаменті) зміни економічного вчення давно набула актуальності та гостроти у питанні вирішення проблем порятунку життя на планеті.

Таким вченням, яке здатне подолати кризу знань у вирішенні означуваної вище проблематики, є фізична економія. На відміну від політекономістів, науковці з фізичної економії заклали зовсім інший фундамент свого вчення, обґрунтувавши, що джерелом (субстанцією) всіх економічних благ є сонячна енергія, а не природні ресурси, людські відносини чи, навіть, праця людини. Вони вірно визначили, що є першочерговим, а що — похідним. Саме сонячна енергія, яка надходить на Землю та може бути тут акумульована у різних формах (але, насамперед, через фотосинтез у рослинах, їхніх плодах і насінні) є джерелом абсолютного капіталу та абсолютної додаткової вартості, все решту — похідне, що являє собою відносний капітал та бере участь у перерозподілі відносної вартості.

Ці фундаментальні основи економічного життя, відкриті С. Подолінським та обґрунтовано розширені М. Руденком у формулі Енергії прогресу, вказують на необхідність переосмислення та зміни не лише методів господарювання, підходів до економічного регулювання, але й ставлення людини до дарів природи і навколишнього середовища у повсякденному житті. На певні підходи до господарювання та ведення повсякденного життя ці фундаментальні основи вказують безпосередньо: це і обмеження споживання вичерпних природних ресурсів, і припинення негативного впливу діяльності людини на навколишнє середовище та ліквідація наслідків вже заподіяної шкоди, і ведення сільського господарства без шкоди для біорозмаїття (виключення використання отрутохімікатів, генетично модифікованих організмів тощо), яке лише в природньому збалансуванні всіх видів флори і фауни є життєздатним (а отже, спроможним забезпечувати акумулювання сонячної енергії на планеті) у довготерміновій перспективі тощо. Однак, як закласти ці фундаментальні основи в механізми попиту і пропозиції, формування вартості на основі енергетичної цінності, справедливого розподілу сільськогосподарської продукції та багато інших економічних механізмів — це завдання, які потребують детальних напрацювань й обґрунтувань.

Значна частина діючих політекономічних механізмів зорієнтовані на задоволення споживачьких запитів суспільства: пропозиція має відповідати попиту (ринковий механізм); витрати треба оптимізувати для зниження собівартості і ціни продукту, щоб споживач міг його придбати; продукт необхідно проєктувати відповідно до

вимог споживача; навіть якщо у споживача немає певної потреби, то її можна (в агресивній формі маркетингу — потрібно) нав'язати споживачеві і таким чином спровокувати попит. Сподіватись на подолання вади жадібності людської істоти і, таким чином, виховати в ній культ стриманості в потребах і їх задоволенні, навряд чи доцільно. Як вже зазначалось у попередніх працях «суперечності в тріаді «людина — економічний суб'єкт — людство» унеможливають повноцінну реалізацію концепції сталого розвитку, оскільки, з одного боку людина ментально не готова до обмеження споживання економічних благ, а з іншого — це обмеження обумовить відсутність економічного зростання, що, своєю чергою, призведе до колапсу глобальної економіки, спершу її фіктивного сектора (ринків капіталів і фінансових інструментів), а потім і реального. Без узгодження інтересів і потреб людини та суб'єкта господарювання у контексті сталого розвитку благополучність подальшого існування людства на планеті Земля стає доволі дискусійною, якщо не неможливою» [1, 111]. Тому покладається потрібно не на здоровий глузд окремого суб'єкта економіки (представника суб'єкта господарювання чи окремого споживача), а на жорсткі механізми, які можуть стимулювати правильну з фізико-економічного погляду його поведінку.

Надважливим у цьому контексті є закладення фізико-економічних критеріїв у механізми формування цінностей і вартостей економічних благ. Одним з таких критеріїв може бути ентропійність: ресурси, які втілюють в собі енергію низької ентропії, мають вартувати значно дорожче від тих, ентропія енергії яких є високою. Перероблення відходів, вторинної сировини для суб'єкта господарювання має стати вигіднішим від використання добувних копалин та інших ресурсів — цьому повинен сприяти механізм оподаткування використання надр, справляння екологічних податків і зборів тощо. Забезпечення залишку сільському господарю енергетичного і вартісного еквівалента не менше $3/5$ отриманої ним сільськогосподарської продукції (згідно з формулою Енергії прогресу) за необхідності має регулюватись державним дотуванням чи іншими економічними механізмами. Використання отрутохімікатів, будь-яке порушення біорозмаїття має строго каратись.

Список використаних джерел

1. Пилипенко Л. М., Тивончук О. І. Концептуально-теоретичні передумови розвитку нової парадигми бухгалтерського обліку у контексті сталого розвитку. *Розвиток обліково-аналітичного забезпечення системи менеджменту підприємств*: кол. монографія. Львів, 2019. С. 106–126.